

Deskundigenbijeenkomst wijziging van de Mediawet voor het toekomstbestendigmaken van de publieke mediadienst, Eerste Kamer, 8 december, 9.30 uur.

Nico van Eijk, Instituut voor Informatierecht (IViR, Universiteit van Amsterdam)

Geachte Kamerleden,

Het is een misvatting dat de aanscherping van verantwoordelijkheden van de NPO zich niet zou verdragen met artikel 2.88 Mediawet. Het eerste lid van artikel 2.88 is daarover helder: De publieke media-instellingen bepalen, onverminderd het bepaalde bij of krachtens deze wet, vorm en inhoud van het door hen verzorgde media-aanbod en zijn daar verantwoordelijk voor. Dus 'onverminderd het bepaalde bij of krachtens deze wet'. Deze beperking is niet nieuw, maar staat al sinds 1988 in de Mediawet (en stond daarvoor in de Omroepwet). De bepaling is dus niet absoluut, maar dient te worden gelezen in samenhang met de andere regels in de wet.

De vrijheid van de omroepverenigingen wordt verder verzekerd doordat de wet geen uitzendplicht kent. Omroepverenigingen kunnen dus niet worden gedwongen om programma's uit te zenden. Omroepverenigingen zijn ook niet verplicht om toe te treden tot het publieke bestel. Zonder toetreding tot het bestel beschikken zij over dezelfde rechten en plichten als iedere private aanbieder en zijn de verplichtingen die de Mediawet oplegt aan publieke media-instellingen niet van toepassing.

Dat de aanscherping van verantwoordelijkheden in dit specifieke wetsvoorstel als zodanig strijdig zou zijn met art 7 Grondwet of artikel 10 EVRM is onjuist. Het gaat immers nauwelijks om nieuwe bevoegdheden, zoals ook door de kritiek wordt onderkend, maar om het verder finetunen van bestaande taken en verplichtingen binnen het publieke bestel. De NPO is net zoveel onderdeel van dat bestel als de verenigingen dat zijn. Er wordt een gemeenschappelijk belang gediend: de publieke omroep is meer dan een optelsom van de delen.

Bevat de mediawet als zodanig voldoende waarborgen tegen te vergaande overheidsbemoeyenis? Nee, dat is niet het geval maar dit is nauwelijks te wijten aan het onderhavige wetsvoorstel. De oorzaak ligt bij de wet zoals die al van kracht is en met instemming van het parlement tot stand is gekomen. Ik noem een paar voorbeelden: het loslaten van een zelfstandige financiering waardoor

de publieke omroep permanent speelbal is gebleken van politieke afwegingen, de introductie van een prestatie-overeenkomst die op civielrechtelijke stoel geschoeid is maar nauwelijks een echte onderhandelingspositie voor de publieke omroep kent, de wijze waarop goedkeuring moet worden verkregen voor nieuwe activiteiten, de concessieverlening en erkenning van omroepverenigingen door de minister, het beoogde micromanagement met betrekking tot de financiële verantwoording op individueel programmaniveau, etc.

Ik kan slechts onderschrijven dat de wijze waarop het commissariaat voor de Media, de raad van toezicht van de NPO en de raad van bestuur worden benoemd op gespannen voet staat met niet alleen artikel 10 EVRM, maar ook met diverse aanbevelingen en resoluties van de Raad van Europa die door Nederland zijn onderschreven. Procedures zijn intransparant en benoemingen zijn onderwerp van willekeur. Maar ook hier gaat het om regels die door het parlement zijn goedgekeurd en in de bestaande wet staan. Dit wetsvoorstel biedt echter geen relevante veranderingen ten opzichte van het verleden.

Omroepverenigingen dragen aan een en ander bij wanneer in besturen of raden van toezicht voormalige politici of interne kandidaten zoals oud-bestuursleden worden benoemd. Onafhankelijkheid en integriteit wordt ook bepaald door wel of niet in zee te gaan met productiebedrijven waarvan commerciële media-instellingen eigenaar zijn of door wel of niet sportdeals af te sluiten waarbij redactionele onafhankelijkheid slechts van secundair belang lijkt te zijn.

Juist dit soort praktijken kunnen met het wetsvoorstel via de verbeterde coördinatie-mogelijkheden verder aan banden worden gelegd. Een ander voordeel van het wetsvoorstel is de mogelijkheid om alternatieve creatieve partijen een laagdrempelige toegang te bieden. Aldus wordt met het voorstel de integriteit, onafhankelijkheid en diversiteit van de publieke omroep gediend.

Veel van de nu ontstane kritiek op dit wetsvoorstel lijkt het karakter van gelegenheidsargumenten te hebben. Waar argumenten ten aanzien van de onafhankelijkheid terecht worden gemaakt had dat al lang geleden moeten gebeuren. Het is goed dat dit debat hier wordt aangezwengeld maar het vraagt een meer fundamentele benadering die dit wetsvoorstel overstijgt.